

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Järjestöjen talous on melko epävarmalla pohjalla tällä hetkellä. Perinteiset tavat varainhankintaan ovat vaikeutuneet, koska esimerkiksi sitoutuminen yhdistysten jäsenyyteen on toimialariippumattomasti laskenut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tämä on johtanut pieneneviin jäsenmaksutuloihin yhdistyksissä. Myös erilaisten pitkäaikaisten yhteistyökumppanuuksien hankkiminen on vaikeutunut. Hyvinvointialueille siirtynyt sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämismvastuu on myös aiheuttanut uuden tilanteen järjestöavustuksissa. Hyvinvointialueet ratkaisevat oman itsehallintonsa puitteissa järjestöavustuksensa ja kunta-avustusten tulevaisuus on osaksi epävarmassa tilassa em. SOTE-uudistuksesta johtuen. Myös valtionavustuksiin varattu määräraha siirtyy eduskunnan päätettäväksi vuosittaisella talousarviopäätöksellä. Järjestöjen omaa varainhankintaa on siis syytä tukea.

Yhdistysmuotoisen järjestötoiminnan perustuslaissa turvatun autonomian suhdetta valtionavustusehtoihin ei lainsäädännön valmistelun yhteydessä ole erityisesti ollut arvioitavana, koska valtionavustuslaki tai eri järjestötoimialojen rahoitusta ja sen ehtoja koskevat erityislait eivät ole olleet eduskunnan perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä.

Valtionavustusjärjestelmää tulisi kehittää järjestöjen autonomia erityisesti huomioon ottaen ja siten, että valtionavustusehdot ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin nähden (ks. hallintolaki 6 §).

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Valtionavustusten ehdoissa on merkittäviä eroja, jotka riippuvat siitä, mikä valtionapuviranomainen avustuksia myöntää. Keskeisistä valtionavustuksien yleisistä ehdoista tulisi olla yhdenmukaiset perusteet, kuten esimerkiksi omavastuuosuuksista, tulojen huomioon ottamisesta, rahoitusaseman vaikutuksista ja vastuullisuusperiaatteista.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Varainhankinnan tarkoituksena on yleensä ja yleisesti rahoittaa järjestön varsinaista toimintaa. Varainhankinnan tuloksellisuus on usein myös yhteydessä järjestön varsinaisen toiminnan tunnettuuteen, näkyvyyteen ja vaikuttavuuteen. Tällöin tulisi olla mahdollista käyttää osaa yleisavustuksesta varainhankinnan kuluihin. Voisi olla myös syytä kokeilla, olisiko varainhankintaan kohdistetuilla määräaikaisilla hankeavustuksilla mahdollisuuksia luoda järjestöille uudenlaisia varainhankinnan keinoja ja siten tehostaa varainhankintaa..

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Järjestöille on annettava riittävät mahdollisuudet pitkäjänteiseen ja kestäväan taloushallintoon valtionavustusjärjestelmän puitteissa. Tämä edellyttää, että järjestöllä on mahdollisuuksia kerätä riittävää omaa pääomaa tasoittamaan mahdollisia tulojen ja menojen vuosittaisia eroja. Kestävä talous edellyttää pääasiallisesti myös riittävää omarahoitusta ja mahdollisuuksia sen hankkimiseen. Yleisavustuksella on voitava rahoittaa varsinaisen toiminnan bruttokuluja, ilman pelkoa, että toiminnan tuotot vähentäisivät myönnetyn yleisavustuksen määrää. Varallisuuden arvioinnissa tulisi olla yhtenevät valtionavustusehdot ja ehdoilla tulisi ensisijaisesti kannustaa kestäväan ja pitkäjänteiseen taloushallintoon.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Yleisavustuksen myöntämisen perusteena tulisi keskeisesti olla järjestön sääntömääräinen tarkoitus ja toimintamuodot sekä varsinaisen toiminnan laajuus ja vaikuttavuus. Tarkoituksen ja toimintamuotojen perusteella valtionapuviranomainen voi arvioida järjestön toiminnan yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden ja siten valtionavustuskelpoisuuden. Varsinaisen toiminnan laajuuden ja vaikuttavuuden perusteella voidaan arvioida myönnettävän valtionavustuksen määrää. Tällöin yleisavustuksella rahoitetun (varsinaisen) toiminnan järjestämistavat tulee olla järjestön itsensä päätettävissä ja valtionavustuksen käyttöä koskeva raportointi hallinnollisesti kevyesti toteutettua. Laajuuden ja vaikuttavuuden arvionti olisi keskeisessä osassa.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

-

Viertola Juha
Suomen Diabetesliitto ry